

สถานประกอบการถาวร (Permanent Establishment) คืออะไร

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ पार्टเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะ กรณี การพิจารณาแต่ละ เรื่อง ต้องอาศัย
ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ [https://eksiamtax.com/guides/
permanent-establishment-thailand.html](https://eksiamtax.com/guides/permanent-establishment-thailand.html)

โดยหลักการภาษีระหว่างประเทศ ประเทศหนึ่งจะมีสิทธิเก็บภาษีจากกำไรธุรกิจของวิสาหกิจต่างชาติได้ ก็
ต่อเมื่อวิสาหกิจนั้นมีความเกี่ยวข้องกับประเทศนั้นในระดับที่มากพอ เกณฑ์ที่ใช้วัดระดับความเกี่ยวพันนี้เอง
คือ "สถานประกอบการถาวร" หรือ Permanent Establishment ซึ่งมักเรียกย่อว่า PE

แนวคิดเรื่อง PE เป็นหัวใจของอนุสัญญาภาษีซ้อน และเป็นประเด็นที่ธุรกิจข้ามชาติมักมองข้ามจนเกิดภาระ
ภาษีโดยไม่คาดคิด บทความนี้อธิบายว่า PE คืออะไร มีประเภท และเหตุใดจึงสำคัญต่อภาระภาษีใน
ประเทศไทย

สถานประกอบการถาวรคืออะไร

สถานประกอบการถาวร (PE) คือเกณฑ์ตามอนุสัญญาภาษีซ้อน¹ ที่ใช้ชี้ว่าวิสาหกิจต่างชาติมีความเกี่ยวพัน
กับประเทศหนึ่งมากพอที่ประเทศนั้นจะมีสิทธิเก็บภาษีจากกำไรธุรกิจของวิสาหกิจดังกล่าว โดยทั่วไปหมายถึง
ถึง "สถานที่ประกอบการประจำ" ที่วิสาหกิจใช้ดำเนินธุรกิจทั้งหมดหรือบางส่วน

หลักการสำคัญคือ ตามอนุสัญญาภาษีซ้อน ประเทศแหล่งเงินได้จะเก็บภาษีจากกำไรธุรกิจของวิสาหกิจต่าง
ชาติได้ ก็ต่อเมื่อวิสาหกิจนั้นมี PE ในประเทศนั้น หากไม่มี PE กำไรธุรกิจนั้นจะเสียภาษีเฉพาะในประเทศถิ่น
ที่อยู่ของวิสาหกิจเท่านั้น แนวคิด PE จึงเป็น "เส้นแบ่ง" ที่ชี้ว่าเมื่อใดประเทศไทยมีสิทธิเก็บภาษีจากธุรกิจ
ต่างชาติ

ไม่มี PE ก็ไม่มีสิทธิเก็บภาษีจากกำไรธุรกิจ: PE คือเส้นแบ่งสิทธิจัดเก็บของประเทศแหล่งเงินได้

II 4 ประเภทของสถานประกอบการถาวร

แม้รายละเอียดจะต่างกันในแต่ละอนุสัญญา แต่โดยทั่วไป PE แบ่งได้เป็นสี่ลักษณะ

ประเภท	ลักษณะโดยสรุป
สถานประกอบการประจำ (Fixed Place PE)	มีสถานที่ประจำที่ใช้ดำเนินธุรกิจ เช่น สำนักงาน สาขา โรงงาน คลังสินค้า หรือสถานที่บริหารงาน
สถานที่ก่อสร้าง (Construction PE)	โครงการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือประกอบ ที่ดำเนินการในประเทศนั้นเกินกว่าระยะเวลาที่อนุสัญญากำหนด
การให้บริการ (Service PE)	การให้บริการในประเทศนั้นโดยพนักงานหรือบุคลากร เกินกว่าจำนวนวันที่อนุสัญญากำหนดภายในช่วงเวลาหนึ่ง
ตัวแทน (Agency PE)	การมีตัวแทนที่ไม่เป็นอิสระซึ่งมีอำนาจทำสัญญาในนามของวิสาหกิจ และใช้อำนาจนั้นเป็นปกติในประเทศนั้น

ระยะเวลาและเงื่อนไขเฉพาะ เช่น จำนวนเดือนของโครงการก่อสร้าง หรือจำนวนวันของการให้บริการ เป็นไปตามอนุสัญญาฉบับที่เกี่ยวข้อง จึงต้องพิจารณาอนุสัญญาระหว่างไทยกับประเทศของวิสาหกิจนั้นโดยเฉพาะ ตัวอย่างเกณฑ์วันของการให้บริการในอนุสัญญาไทยกับสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และฮ่องกง อยู่ในบทความ Service PE: เกณฑ์วันให้บริการตามอนุสัญญาภาษีซ้อน

III ผลทางภาษีเมื่อมี PE ในประเทศไทย

เมื่อวิสาหกิจต่างชาติดำเนินการในประเทศไทย กำไรเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับ PE นั้น จะตกอยู่ในข่ายต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศไทย ในทางกฎหมายภายใน ประมวลรัษฎากรกำหนดว่า บริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล ที่ตั้งขึ้น ตามกฎหมาย ต่างประเทศ ซึ่ง กระทำ กิจกรรมในประเทศไทย มีหน้าที่เสียภาษีจากกำไรสุทธิที่เกิดจากกิจการในไทย²

ผลที่ตามมาคือวิสาหกิจต่างชาติต้องจดทะเบียน ยื่นแบบ และเสียภาษีในส่วนของกิจการในไทย รวมถึงต้อง จัดทำบัญชีและเอกสารเพื่อแสดงการปันส่วนกำไรที่เกี่ยวข้องกับ PE อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัย ความเข้าใจทั้งอนุสัญญาและกฎหมายภายใน

IV ตัวอย่างที่มักเกิด PE โดยไม่ตั้งใจ

ในทางปฏิบัติ ธุรกิจต่างชาตินานาชนิดเกิด PE ในประเทศไทยโดยไม่ตั้งใจ เช่น

- การส่งพนักงานเข้ามาให้บริการ หรือดูแล โครงการในไทยเป็นระยะเวลานานเกินเกณฑ์ที่อนุสัญญา กำหนด
- การมีพนักงานหรือตัวแทนในไทยที่เจรจาและทำสัญญาในนามของบริษัทแม่เป็นปกติ
- การมีสำนักงานหรือสถานที่ในไทยที่ทำหน้าที่เกินกว่ากิจกรรมเตรียมการหรือสนับสนุน
- โครงการก่อสร้างหรือติดตั้งที่ใช้เวลาดำเนินการในไทยเกินระยะเวลาที่กำหนด

กรณีเหล่านี้อาจนำไปสู่การถูกประเมินภาษีย้อนหลังจากกำไรที่เกี่ยวข้อง พร้อมเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม การ ประเมินความเสี่ยง PE ตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินกิจกรรมในไทยจึงสำคัญมาก

V การบริหารความเสี่ยงด้าน PE

การบริหารความเสี่ยงด้านสถานประกอบการถาวรเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงของกิจกรรมที่จะดำเนินในประเทศไทย เทียบกับเกณฑ์ของอนุสัญญาฉบับที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินว่ากิจกรรมนั้นจะก่อให้เกิด PE หรือไม่ และ หากเกิด ควร วางโครงสร้าง การดำเนินงาน การทำสัญญา และการ จัดสรร หน้าที่ อย่างไร ให้ สอดคล้องกับกฎหมายและลดความเสี่ยงที่ไม่จำเป็น การวิเคราะห์นี้เป็นงานเฉพาะทางที่ควรดำเนินการภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านภาษีระหว่างประเทศ

สรุปสาระสำคัญ

- สถานประกอบการถาวร (PE) คือเกณฑ์ตามอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ชี้ว่าเมื่อใดประเทศแหล่งเงินได้มีสิทธิเก็บภาษีจากกำไรธุรกิจต่างชาติ
- โดยทั่วไปแบ่งเป็น 4 ประเภท: สถานประกอบการประจำ ก่อสร้าง การให้บริการ และตัวแทน
- เมื่อมี PE ในไทย กำไรส่วนที่เกี่ยวข้องต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในไทย
- ธุรกิจต่างชาติมักเกิด PE โดยไม่ตั้งใจจากการส่งพนักงานหรือมีตัวแทนทำสัญญาในไทย
- การประเมินความเสี่ยง PE ล่วงหน้าช่วยป้องกันการถูกประเมินภาษีย้อนหลัง

คำถามที่พบบ่อย

Permanent Establishment (PE) คืออะไร?

Permanent Establishment (PE) หรือสถานประกอบการถาวร คือเกณฑ์ตามอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ใช้ชี้ว่า วิสาหกิจต่างชาติมีความเกี่ยวข้องกับประเทศหนึ่งมากพอที่ประเทศนั้นจะมีสิทธิเก็บภาษีจากกำไรธุรกิจของ วิสาหกิจนั้น โดยทั่วไปหมายถึงสถานที่ประกอบการประจำที่วิสาหกิจใช้ดำเนินธุรกิจทั้งหมด หรือบางส่วน หากไม่มี PE กำไรธุรกิจนั้นเสียภาษีเฉพาะในประเทศถิ่นที่อยู่ของวิสาหกิจ

PE มีกี่ประเภท?

โดยทั่วไปแบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ สถานประกอบการประจำ (fixed place PE) สถานที่ก่อสร้าง (construction PE) การให้บริการ (service PE) และตัวแทนที่ไม่เป็นอิสระซึ่งทำสัญญาในนามวิสาหกิจเป็นปกติ (agency PE) ระยะเวลาและเงื่อนไขของแต่ละลักษณะเป็นไปตามอนุสัญญาภาษีซ้อนฉบับที่ไทยทำกับประเทศของ วิสาหกิจนั้น

ถ้าธุรกิจต่างชาติมี PE ในไทยจะเกิดอะไรขึ้น?

ถ้าใครเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับ PE ในไทยต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศไทยตามอนุสัญญาภาษีซ้อนและประมวลรัษฎากร มาตรา 66 วรรคสอง วิสาหกิจต้องยื่นรายการ เสียภาษี และจัดทำบัญชีแสดงกำไรของกิจการในไทย ถ้าไม่สามารถคำนวณกำไรสุทธิได้ให้นำวิธีประเมินตามมาตรา 71 (1) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บริษัทต่างชาติต้องเสียภาษีในไทยเมื่อใด?

ประมวลรัษฎากร มาตรา 66 ให้บริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศและกระทำการกิจการในประเทศไทยเสียภาษีจากกำไรสุทธิจากกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่ได้กระทำในประเทศไทย และมาตรา 76 ทวิ ให้ถือว่าบริษัทต่างประเทศที่มีลูกจ้าง ผู้ทำการแทน หรือผู้ทำการติดต่อในไทยซึ่งเป็นเหตุให้ได้รับเงินได้หรือผลกำไรในไทย เป็นผู้ประกอบกิจการในประเทศไทย ถ้าประเทศของบริษัทมีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับไทยไทยเก็บภาษีจากกำไรธุรกิจได้เฉพาะเมื่อบริษัทมีสถานประกอบการถาวรในไทย เมื่อสาขาส่งกำไรหลังภาษีกลับไปสำนักงานใหญ่ ยังมีภาษีจำหน่ายเงินกำไรร้อยละ 10 ตามมาตรา 70 ทวิ ซึ่งอธิบายไว้ในบทความมาตรา 70 ทวิ คืออะไร

บทบัญญัติและที่มาที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดสถานประกอบการถาวรกำหนดไว้ในอนุสัญญาภาษีซ้อน (โดยทั่วไปคือข้อ 5 และข้อ 7 ของอนุสัญญา) ซึ่งมีผลในไทยโดยพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2505 มาตรา 3 (อาศัยอำนาจตามมาตรา 3 แห่งประมวลรัษฎากร)
2. หน้าที่เสียภาษีของบริษัทต่างประเทศที่กระทำการกิจการในประเทศไทย: ประมวลรัษฎากร มาตรา 76 ทวิ ประกอบมาตรา 66

